

Hess som boome-rang

Ap 25/2-96

Den såkalte Hess-marsjen fortoner seg, skulle man tro, som en av vår tids eiendommeligste seremonier. Jeg ser at den omtales som «den årlige Hess-marsjen», som om vi alle var fortrolige med hva den innebærer. Men det er ikke mange som forbinde noe med «17. august 1987» som historisk høytidsdato. Hess-marsjen samler da heller ikke de store skarer på Rudolf Hess' dødsdag, det er «bare» en flokk ny-nazister som holder opptog til minne om den mystiske mannen som hadde vært Adolf Hitlers stedfortreder før Herman Göring ble foretrukket i 1939. Siden satte Rudolf Hess seg alene bak spakene i et fly med kurs for England, der han landet i fallskjerm med noe han hevdet var et «fredsforslag», hvorefter han ble sittende i britisk fangenskap i fire år, til krigens slutt. Etter å ha mottatt sin livstidsdom i Nürnberg, tilbragte han 40 år i Spandau-fengselet i Berlin, før han etter sigende begikk selvmord i en alder av 93.

Denne figuren er det altså de marsjerer for å hylde, endel av dem som kaller seg ny-nazister i Tyskland, Danmark, Sverige og Norge. Ifjor marsjerte de i Roskilde, i år sies Trollhättan å være deres utvalgte paradeby. Hvorfor de har valgt Rudolf Hess som sitt ikon fremfor andre nazi-helter, kan man undres over. I betraktning av at de som ny-nazister er meget nye, kan man ikke være sikker på hvorledes de har resonert. De fleste av dem har bare såvidt passert tenåringsstadiet. Når det gjelder modenhet i videre forstand, synes de å være hemmet i moralsk såvel som sosial utvikling. Selv om de utgjør et ubehagelig trusselbilde under sin marsjering, kan det være lett nok å avfeie dem som tullinger.

Imidlertid: Selv «tullinger» handler ofte utfra impulser som har sin bestemte rasjonalitet. Det kan valget av Rudolf Hess som gallionsfigur være et tegn på. Han adskiller seg nemlig markant fra alle de andre lederne av Det tredje rike, ikke minst i sin aparte skjebne. Han ble dømt for å ha «forberedt angrepskrig» og derigjennom å ha «begått forbrytelser mot menneskeheten». Men i motsetning til sine med-sammensvorne, som for eksempel Herman Göring, medvirket han ikke til ugjerningene etter mai 1941. Av den grunn ble han, også i motsetning til Göring, ikke idømt dødsstraff, men livsvarig fengsel. (Det ble han til gjengjeld i motsetning til Albert Speer også, som fikk tyve år.)

Det ble «symbolsk» utslagsgivende for hans skjebne at Rudolf Hess på en måte nektet å dø, mens de fire seiersmaktene (neppe Sovjet-Unionen alene!) nektet å løslate ham, da fangen satt på historisk overtid i Spandau-fengselet, som den eneste, strengt bevoktet av militære styrker, inntil to år før Berlin-murens fall. Det er tvilsomt om det var særlig smart.

Da 93-åringen visstnok (omsider?) fant på å henge seg i sin celle, under omstendigheter som ennå virker uklare, var hans «tid på jorden» for lengst omme. Det var kun et symbol igjen av ham. De som hadde insistert på at oldingen skulle holdes bak murene til siste rest av liv var pint ut av ham, bidro egentlig til å skjenke ham et nytt liv, nemlig som symbol.

Da liket av ham skulle gravlegges, var det om å gjøre at det skjedde i dølgsmål, på hemmelig sted og til ukjent tid.

Nettopp: For å unngå ny-nazistiske demonstrasjoner!

Men det var for sent. Rudolf Hess var død, men det var for sent å avlive myten ved samme navn. Slike myter fører sitt eget liv, og av denne hadde vi latt det oppstå en «martyr». Derfor arrangerer de mytisk henførte guttungene en Hess-marsj og ikke noen polonese for Herman Göring. Göring ble dømt til døden, men begikk selvmord dagen før dommen skulle eksekveres.

Da han ble funnet i sin celle i Nürnberg, ble det satt i gang et intenst forsøk på å gjenopplive ham – til henrettelsen neste dag! Det er ikke så absurd som det høres. Henrettelsen skulle ha vært en symbolsk akt. Den sørget Göring for at det frie Europa gikk glipp av. Rudolf Hess gjorde det på sin egen måte, som alltid, og lot isteden et delt Europa holde liv i ham som symbol: Først som symbol på den rettferdige straffedommen over nazismens grusomheter, dernest som symbol på den kalde krigens terrorbalanse.

I dag er han selvsagt blitt nye nazi-gutters helgenbilde. Og som sådant et «symbol» for oss andre på at rettferdigheten kan være en boome-rang.

Jardansson.